Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

16. september 2015 *

Eelotsusetaotlus — Õigusalane koostöö tsiviil- ja kaubandusasjades — Kohtu- ja kohtuväliste dokumentide kättetoimetamine — Määrus (EÜ) nr 1393/2007 — Artikkel 8 — Dokumendi vastuvõtmisest keeldumine — Ühe edastatud dokumendi tõlke puudumine — Nimetatud määruse II lisas toodud tüüpvormi puudumine — Tagajärjed

Kohtuasjas C-519/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Anotato Dikastirio Kyprou (Küpros) 13. septembri 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 27. septembril 2013, menetluses

Alpha Bank Cyprus Ltd

versus

Dau Si Senh,

Alpha Panareti Public Ltd,

Susan Towson,

Stewart Cresswell,

Gillian Cresswell,

Julie Gaskell,

Peter Gaskell,

Richard Werham,

Tracy Wernham,

Joanne Zorani,

Richard Simpson

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Tizzano, kohtunikud S. Rodin, A. Borg Barthet, M. Berger ja F. Biltgen (ettekandja),

* Kohtumenetluse keel: kreeka.

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 27. novembri 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Alpha Bank Cyprus Ltd, esindajad: *solicitor* R. Garcia, *solicitor* B. Sigler, *barrister* B. Kennelly, *barrister* P. Luckhurst, *dikigoros* P.G. Polyviou, *dikigoros* E. Florentiadou ja *dikigoros* G. Middleton,

— D. Si Senh, S. Towson, S. ja G. Cresswell, J. ja P. Gaskell. R. ja T. Wernham, J. Zorani, R. Simpson, ning Alpha Panareti Public Ltd, esindajad: *dikigoros* K. Koukounis, *dikigoros* G. Koukounis ja *dikigoros* C. Zanti,

— Küprose valitsus, esindajad: D. Lysandrou ja N. Ioannou,

— Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze, J. Kemper ja D. Kuon,

— Kreeka valitsus, esindajad: G. Skiani ja M. I. Germani,

— Hispaania valitsus, esindaja: M. J. García-Valdecasas Dorrego,

— Austria valitsus, esindaja: C. Pesendorfer,

— Euroopa Komisjon, esindajad: M. Condou-Durande ja A.-M. Rouchaud-Joët,

olles 22. jaanuari 2015. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta määruse (EÜ) nr 1393/2007 kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades („dokumentide kättetoimetamine”), millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1348/2000 (ELT L 324, lk 79), artikli 8 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud seitsmes kohtuvaidluses, mille pooled on ühelt poolt Alpha Bank Cyprus Ltd (Küprose Vabariigis asuv pank; edaspidi „Alpha Bank”) ning teiselt poolt D. Si Senh, S. Towson, S. ja G. Cresswell, J. ja P. Gaskell, R. ja T. Wernham, J. Zorani, R. Simpson, kelle alalised elukohad on Ühendkuningriigis (edaspidi „põhikohtuasjade vastustajad”), ja Alpha Panareti Public Ltd, Küprosel asuv äriühing, kes tagab seitsme põhikohtuasja poolte sõlmitud hüpoteeklaenude lepinguid, ning milles on vaidluse all nende laenujääkide tagasimaksmine.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Määruse nr 1393/2007 põhjendused 2 ja 6–12 on sõnastatud järgmiselt:

„(2) Siseturu nõuetekohaseks toimimiseks tuleb parandada ja kiirendada tsiviil- ja kaubandusasjades kättetoimetatavate kohtu- ja kohtuväliste dokumentide edastamist liikmesriikide vahel.

[…]

(6) Tõhus ning kiire tsiviilkohtumenetlus eeldab, et kohtu- ja kohtuvälised dokumendid edastatakse otse ning kiiresti liikmesriikide poolt määratud kohalikele asutustele. […]

(7) Kiire edastamise huvides on tarvis kasutada kõiki kohaseid vahendeid, arvestades et järgitakse teatavaid kättesaadud dokumendi loetavuse ja usaldusväärsuse kohta kehtestatud tingimusi. Turvalise edastamise huvides tuleb edastatavale dokumendile lisada tüüpvorm, mis täidetakse kätteandmiskoha ametlikus keeles või ühes ametlikest keeltest või muus keeles, mille asjaomane liikmesriik on heaks kiitnud.

(8) Käesolevat määrust ei kohaldata, kui dokument toimetatakse kätte poole ametlikule esindajale liikmesriigis, kus menetlus toimub, olenemata kõnealuse poole elu- või asukohast.

(9) Dokument toimetatakse kätte nii kiiresti kui võimalik ning igal juhul ühe kuu jooksul pärast seda, kui vastuvõttev asutus on selle kätte saanud.

(10) Käesoleva määruse tõhususe tagamiseks tuleks dokumentide kättetoimetamisest keeldumist lubada üksnes erandjuhtudel.

(11) Dokumentide edastamise lihtsustamiseks liikmesriikide vahel kasutatakse käesoleva määruse lisas esitatud tüüpvorme.

(12) Vastuvõttev asutus peaks tüüpvormi kasutades adressaati kirjalikult teavitama, et isik võib keelduda kättetoimetatava dokumendi vastuvõtmisest kättetoimetamise ajal või tagastada dokumendi vastuvõtvale asutusele ühe nädala jooksul, kui dokument ei ole adressaadile arusaadavas keeles või kättetoimetamise koha ametlikus keeles või ühes ametlikest keeltest. Kõnealune kord peaks kehtima järgnevate kättetoimetamiste korral ka pärast seda, kui adressaat on juba korra kasutanud oma õigust keelduda. […] Tuleks sätestada, et dokumendi, mille vastuvõtmisest on keeldutud, kättetoimetamisel tehtud vea saab parandada adressaadile dokumendi tõlke kättetoimetamise teel.”

4 Määruse artikkel 1 määratleb määruse kohaldamisala ja selle lõige 1 sätestab:

„Käesolevat määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusasjades, kui kohtu- või kohtuväline dokument tuleb kättetoimetamiseks edastada ühest liikmesriigist teise. See ei laiene eelkõige maksu-, tolli- või haldusasjadele ega ka riigi vastutusele, mis tuleneb riigi tegevusest või tegevusetusest riigivõimu teostamisel (*acta iure imperii*).”

5 Määruse artikli 2 kohaselt määravad liikmesriigid „edastavad asutused”, kes on pädevad edastama teises liikmesriigis kättetoimetatavaid kohtu- või kohtuväliseid dokumente, ning „vastuvõtvad asutused”, kes on pädevad teisest liikmesriigist edastatud kohtu- ja kohtuväliseid dokumente vastu võtma.

6 Määruse artikkel 4 näeb ette:

„1. Kohtudokumente edastatakse otse ja võimalikult kiiresti artikli 2 kohaselt määratud asutuste vahel.

2. Dokumente [...] võib edastavate ja vastuvõtvate asutuste vahel edastada mis tahes sobival viisil, tingimusel et vastuvõetud dokumendi sisu vastab täpselt edastatud dokumendi sisule ning et kogu selles sisalduv teave on loetav.

3. Edastatavale dokumendile lisatakse taotlus, mis on koostatud I lisas esitatud tüüpvormi kasutades. Tüüpvorm täidetakse selle liikmesriigi keeles, kelle poole pöördutakse, või kui liikmesriigis on mitu ametlikku keelt, kättetoimetamiskoha ametlikus keeles või ühes selle ametlikest keeltest või mõnes muus keeles, mille aktsepteerimisest on liikmesriik teatanud. […]

[…]”

7 Määruse (EÜ) nr 1393/2007 artikkel 5 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Edastav asutus, kellele taotluse esitaja edastatava dokumendi edasi saadab, teavitab taotluse esitajat, et adressaat võib keelduda taotlust vastu võtmast, kui see ei ole koostatud ühes artiklis 8 sätestatud keeltest.

2. Taotluse esitaja kannab kõik tõlkekulud enne dokumendi edastamist […]”

8 Vastavalt määruse artikli 6 lõikele 1 saadab vastuvõttev asutus pärast dokumendi kättesaamist võimalikult kiiresti ja igal juhul seitsme päeva jooksul edastavale asutusele kättesaamisteatise kõige kiirema edastusvahendi abil, kasutades I lisas esitatud tüüpvormi.

9 Määruse artikkel 7 näeb ette:

„1. Vastuvõttev asutus toimetab dokumendi ise kätte või korraldab selle kättetoimetamise kas adressaatliikmesriigi õiguse kohaselt või edastava asutuse nõutud konkreetsel viisil, kui selline viis ei ole vastuolus kõnealuse liikmesriigi õigusega.

2. Vastuvõttev asutus rakendab kõiki vajalikke meetmeid, et toimetada dokument kätte võimalikult kiiresti, ja igal juhul ühe kuu jooksul alates dokumendi kättesaamisest. […]”

10 Sama määruse artikkel 8 „Dokumendi vastuvõtmisest keeldumine” sätestab:

„1. Vastuvõttev asutus teavitab adressaati, kasutades selleks II lisas esitatud tüüpvormi, et ta võib keelduda kättetoimetatava dokumendi vastuvõtmisest vastuvõtmise ajal või tagastades dokumendi vastuvõtvale asutusele ühe nädala jooksul, kui see ei ole koostatud ühes järgmistest keeltest või kui sellele ei ole lisatud tõlget ühte järgnevatest keeltest:

a) keel, millest adressaat aru saab, või

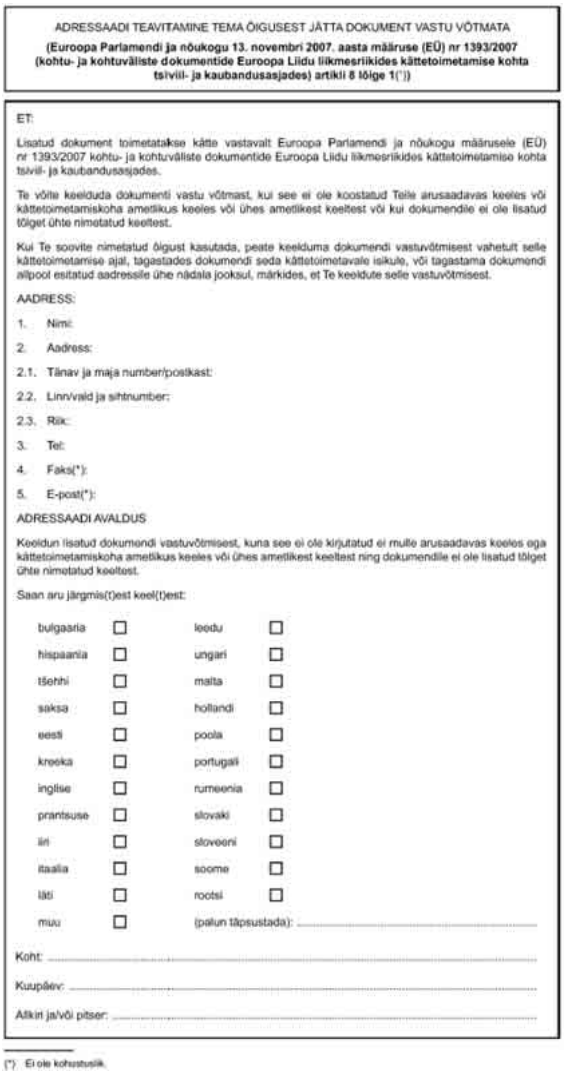
b) adressaatliikmesriigi ametlik keel, või kui nimetatud liikmesriigis on mitu ametlikku keelt, kättetoimetamiskoha ametlik keel või üks selle ametlikest keeltest.

2. Kui vastuvõttev asutus saab teada, et adressaat keeldub lõike 1 kohaselt dokumendi vastuvõtmisest, teavitab ta artiklis 10 sätestatud teatisega sellest viivitamata edastavat asutust ning tagastab taotluse ja dokumendid, mille tõlkimist nõutakse.

3. Kui adressaat on keeldunud lõike 1 kohaselt dokumendi vastuvõtmisest, võib dokumendi kättetoimetamisel tehtud vea parandada, toimetades vastavalt käesoleva määruse sätetele adressaadile kätte dokumendi, millele on lisatud tõlge ühte lõikes 1 sätestatud keeltest. Sellisel juhul on dokumendi kättetoimetamise kuupäev see kuupäev, millal dokument koos tõlkega toimetatakse kätte vastavalt adressaatliikmesriigi õigusele. Kui vastavalt liikmesriigi õigusele tuleb dokument kätte toimetada kindla tähtaja jooksul, määratakse taotluse esitaja suhtes arvessevõetav kuupäev liikmesriigi õiguse kohaselt. […]

[…]”

11 Määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvorm on järgmine:



ADRESSAADI TEAVITAMINE TEMA ÕIGUSEST JÄTTA DOKUMENT VASTU VÕTMATA

(Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta määruse (EÜ) nr 1393/2007 (kohtu- ja kohtuvälliste dokumentide Euroopa Liidu liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades) artikli 8 lõige 1(*))

ET:

Lisatud dokument toimetatakse kätte vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1393/2007 kohtu- ja kohtuvälliste dokumentide Euroopa Liidu liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades.

Te võite keelduda dokumenti vastu võtmast, kui see ei ole koostatud Teile arusaadavas keeles või kättetoimetamiskoha ametlikus keeles või ühes ametlikest keeltest või kui dokumendile ei ole lisatud tõlget ühte nimetatud keeltest.

Kui Te soovite nimetatud õigust kasutada, peate keelduma dokumendi vastuvõtmisest vahetult selle kättetoimetamise ajal, tagastades dokumendi seda kättetoimetavale isikule, või tagastama dokumendi allpool esitatud aadressile ühe nädala jooksul, märkides, et Te keeldute selle vastuvõtmisest.

AADRESS:

1. Nimi:
2. Aadress:
2.1. Tänav ja maja number/postkast:
2.2. Linn/vald ja sihtnumber:
2.3. Riik:
3. Tel:
4. Faks(*):
5. E-post(*):

ADRESSAADI AVALDUS

Keeldun lisatud dokumendi vastuvõtmisest, kuna see ei ole kirjutatud ei mulle arusaadavas keeles ega kättetoimetamiskoha ametlikus keeles või ühes ametlikest keeltest ning dokumendile ei ole lisatud tõlget ühte nimetatud keeltest.

Saan aru järgmis(t)est keel(t)est:

bulgaaria	☐	leedu	☐
hispaania	☐	ungari	☐
tšehhi	☐	malta	☐
saksa	☐	hollandi	☐
eesti	☐	poola	☐
kreeka	☐	portugali	☐
inglise	☐	rumeenia	☐
prantsuse	☐	slovaki	☐
iiri	☐	sloveeni	☐
itaalia	☐	soome	☐
läti	☐	rootsi	☐
muu	☐	(palun täpsustada):	

Koht: .....

Kuupäev: .....

Allkiri ja/või pitser: .....

(*) Ei ole kohustuslik.

12 Määruse nr 1393/2007 artikli 10 lõige 1 näeb ette:

„Kui dokumendi kättetoimetamisega seotud vorminõuded on täidetud, koostatakse nende täitmise kohta I lisas esitatud tüüpvormi kasutades teatis ning saadetakse see edastavale asutusele […]”

13 Määruse artikli 19 lõige 1 näeb ette, et kui menetluse algatusdokument või sellega võrdväärne dokument tuli kättetoimetamiseks edastada teisele liikmesriigile ning kostja ei ole ilmunud kohtusse, peab edastava liikmesriigi kohus menetluse peatama, kuni on tõendatud, et dokument on toimetatud kätte korras, mis on vastuvõtva liikmesriigi õiguses ette nähtud, või dokument on tegelikult kostjale

isiklikult üle antud või toimetatud tema elu- või asukohta muul nimetatud määruses ette nähtud viisil, ning et kummalgi juhul on dokument kätte toimetatud piisavalt aegsasti, et anda kostjale kaitsevõimalus.

Küprose õigus

14 Tsiviilmenetluse seadustiku artikkel D.48 sätestab muu hulgas:

„12. Iga määrus on alates kuupäevast, mille märkis ära isik, kelle taotlusel määrus tehti, siduv kõigi poolte jaoks, kellele on nõuetekohaselt kätte toimetatud taotlusega kokku kuuluv teatis. Kui ükskõik millisele pooltest ei ole seda teatist nõuetekohaselt kätte toimetatud, on määrus tema suhtes siduv alates kuupäevast, mil talle toimetatakse kätte taotluse tõestatud ärakiri.

13. Vastavalt käesolevale seadustikule tuleb ühepoolse taotluse alusel tehtud määrus kätte toimetada koos nimetatud taotluse ja vannutatud tõlkega."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

15 Eelotsusetaotlusest selgub, et Alpha Panareti Public Ltd müüs põhikohtuasjade vastustajatele Küprose territooriumil asuvad kinnisvarad. Need varad osteti Alpha Banki antud laenude eest.

16 Alpha Bank esitas ühele Küprose kohtule hagiavalduse põhikohtuasjade vastustajate ja müüja vastu, kellest viimane oli laenud taganud kinnisvaradele seatud hüpoteekidega, ja nõudis laenujääkide tasumist.

17 Kuna põhikohtuasjade vastustajate alaline elukoht oli Ühendkuningriigis, tegi Küprose esimese astme kohus Alpha Banki taotlusel (ühepoolne taotlus) määruse, mille alusel pidi hagiavaldus määruse nr 1393/2007 sätete alusel ostjatele väljaspool Küprose territooriumi kätte toimetatama.

18 Põhikohtuasjade vastustajatele toimetati kätte järgmised dokumendid:

— hagiavalduse ja sellele lisatud teatise (*notice of writ*) tõestatud ärakiri kreeka ja inglise keeles;

— selle kohtumääruse tõestatud ärakiri – mille alusel lubati dokumendid kätte toimetada väljaspool Küprose territooriumi – ainult kreeka keeles; ja

— tõestatud ärakiri tõlkija vande all antud kinnitusest, et hagiavalduse ingliskeelne tõlge vastab originaalile.

19 Olles teatanud, et nad esitavad määruskaebuse, ilmusid põhikohtuasjade vastustajad Küprose esimese astme kohtusse ja palusid kättetoimetamine tühistada, kuna see ei vastanud määruse nr 1393/2007 artiklis 8 ega Küprose tsiviilmenetluse artikli D.48 lõikes 13 sätestatud tingimustele, sest kätte ei olnud toimetatud:

— koopiat ühepoolsest taotlusest vastavalt nimetatud artikli D.48 lõikele 13;

— ingliskeelset tõlget määrusest väljaspool Küprost kättetoimetamise kohta;

— teatist määruse nr 1393/2007 artikli 8 lõikes 1 nimetatud tüüpvormil;

— kaaskirja kättetoimetatavate dokumentide juurde.

20 Euroopa Kohtule esitatud toimikust selgub, et eespool nimetatud kohtumääruses, mis annab loa hagiavalduse kättetoimetamiseks väljaspool Küprose territooriumi ning mida ei ole tõlgitud, oli esiteks vastustajatele Küprose kohtusse ilmumiseks antud tähtaeg märgatavalt pikem kui menetluse algatamisdokumendis antud tähtaeg. Teiseks oli nimetatud määruses täpsustus, et kui kohtukutset ei esitata määruses ette nähtud tähtajal, loetakse kõik hilisemad taotlused huvitatud poolele kättetoimetatuks sellest ajast alates, mil koopiat sellest on Paphose ringkonnakohtu (Eparchiako Dikastirio Paphos) teadetetahvlil avaldatud viie päeva jooksul.

21 Kuigi Alpha Bank väitis, et kättetoimetamine oli olnud õiguspärane, sest pooled, kellele dokumendid kätte toimetati, olid esitatud hagiavaldusest ja selle esemest teada saanud, tühistas Küprose esimese astme kohus selle kättetoimetamise, leides et põhikohtuasjade vastustajate nimetatud puudused kujutavad endast nii Küprose tsiviilmenetluse seadustiku kui ka määruse nr 1393/2007 sätete rikkumist. Nimelt ei olnud adressaatidele antud võimalust saada teada kõigi asjassepuutuvate dokumentide sisu ning neid ei olnud ka määruse II lisas esitatud tüüpvormi abil teavitatud, et neil on õigus keelduda vastu võtmast kreekakeelset kohtumäärust, millele ei olnud lisatud ingliskeelset tõlget.

22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kellele Alpha Bank oli esitanud määruskaebuse, leidis, et esimeses kohtuastmes kättetoimetamise tühistamine ei olnud siseriikliku õiguse rikkumist puudutavas osas põhjendatud.

23 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekib siiski küsimus, millised on käesolevas asjas selle tagajärjed, et Ühendkuningriigi pädevad asutused ei pidanud vajalikuks toimetada põhikohtuasjade vastustajatele kätte määruse nr 1393/2007 artikli 8 lõikes 1 nimetatud ja määruse II lisas esitatud tüüpvormil teatist.

24 Nimetatud määruse eesmärk on küll tasakaalustada hageja ja kostja õigusi, et tagada õigus õiglasele kohtumenetlusele, mistõttu on oluline, et kostjal oleks menetluse algatusdokumendist täielik teave, kuid ei ilmne, et põhikohtuasjades oleks vastustajate õigusi piiratud, kuna nad ilmusid õigel ajal Küprose kohtusse ega toonud seal esile ühtegi konkreetset viisi, kuidas neid oleks väidetavalt petetud ega ka selle pettuse tagajärgi. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul aga ei täpsusta määrus nr 1393/2007, millised dokumendid tuleb igal juhul kätte toimetada. Lisaks märgib see kohus, et Euroopa Kohus ei ole veel võtnud seisukohta küsimuses, kas kättetoimetamine määruse nr 1393/2007 II lisas esitatud tüüpvormi kasutades on nõutav kõigil juhtudel ja kas selle vormi kättetoimetamata jätmine põhjustab tingimata kogu menetluse tühisuse.

25 Neil asjaoludel otsustas Küprose Vabariigi kõrgeim kohus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas määruses nr 1393/2007 ette nähtud tüüpvormi kättetoimetamine on igal juhul vajalik või on lubatud erandid?

2. Kui niisugust kättetoimetamist peetakse igal juhul vajalikuks, siis kas käesoleval juhul põhjustab selle tegematajätmine kogu kättetoimetamise tühisuse?

3. Kui vastus sellele küsimusele on eitav, siis kas kooskõlas määruse nr 1393/2007 mõttega võib toimetada dokumendid kätte advokaadile, kes esindab määruskaebuse esitanud vastustajaid ja kel on kohustus klientide eest dokumendid vastu võtta, või on vaja uut määruses nr 1393/2007 sätestatud korrale vastavat kättetoimetamist?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

26 Oma kolme eelotsuse küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitust, kas määruse nr 1393/2007 artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et kättetoimetatava dokumendi adressaadi teavitamine nimetatud määruse II lisas esitatud tüüpvormi abil sellest, et tal on õigus keelduda seda dokumenti vastu võtmast, on nõutav kõikidel juhtudel, ning kui see on nii, siis millised on selle vormi abil teabe esitamata jätmise õiguslikud tagajärjed.

Määruse nr 1393/2007 II lisas esitatud tüüpvormi kohustuslikkus

27 Mis puutub esimesse aspekti, mis on toodud esitatud küsimustes, nagu need on ümber sõnastatud, siis tuleb tõdeda, et määruse nr 1393/2007 artikkel 8 iseenesest ei võimalda sellele tarvilikku vastust anda.

28 Seega tuleb nimetatud sätte ulatus kindlaks teha selle asetamisega vastavasse konteksti. Selleks tuleb analüüsida määruse nr 1393/2007 eesmärke ja määrusega loodud süsteemi, kuhu kuulub ka artikkel 8 (vt selle kohta kohtuotsus Weiss und Partner, C-14/07, EU:C:2008:264, punkt 45).

29 Mis puutub kõigepealt määruse nr 1393/2007 eesmärkidesse, siis tuleb meenutada, et selle EÜ artikli 61 punkti c alusel võetud määruse eesmärk on selle põhjenduse 2 kohaselt kehtestada ühendusesisese kättetoimetamise kord, mille eesmärk on siseturu nõuetekohane toimimine (vt kohtuotsused Alder, C-325/11, EU:C:2012:824, punkt 29, ja Fahnenbrock jt, C-226/13, EU:C:2015:383, punkt 40).

30 Nii kehtestatakse nimetatud määrusega kohtumenetluste tõhustamise ja kiirendamise eesmärgil kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikide vahel otse edastamise põhimõte (vt kohtuotsus Leffler, C-443/03, EU:C:2005:665, punkt 3), mis lihtsustab ja kiirendab menetlusi. Need eesmärgid on loetletud määruse põhjendustes 6–8.

31 Kuid nagu Euroopa Kohus on mitmel korral leidnud, ei tohi seda eesmärki siiski saavutada ükskõik millisel viisil nende dokumentide adressaatide selliseid kaitseõigusi nõrgendades, mis tulenevad Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 teises lõigus ja Roomas 4. novembril 1959 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõikes 1 sätestatud õigusest õiglasele kohtumenetlusele (vt eelkõige kohtuotsus Alder, C-325/11, EU:C:2012:824, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

32 Selles osas on oluline tagada mitte ainult see, et dokumendi adressaat asjaomase dokumendi tegelikult kätte saab, vaid ka see, et tal oleks võimalik tema suhtes välisriigis algatatud menetluse tähendusest ja ulatusest õigesti aru saada, et oma õigusi edastava liikmesriigi kohtus tõhusalt kaitsta (vt selle kohta kohtuotsus Alder, C-325/11, EU:C:2012:824, punktid 36 ja 41, ning analoogia alusel seoses nõukogu 29. mai 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 1348/2000 tsiviil- ja kaubandusasjade kohtu- ja kohtuväliste dokumentide Euroopa Liidu liikmesriikides kätteandmise kohta (ELT L 160, lk 37; ELT eriväljaanne 19/01, lk 227), mis kehtis enne määrust nr 1393/2007, kohtuotsus Weiss und Partner, C-14/07, EU:C:2008:264, punktid 64 ja 73).

33 Selles perspektiivis tuleb niisiis määrust nr 1393/2007 tõlgendada nii, et igal konkreetsel juhul saaksid tagatud õiglane tasakaal hageja ja dokumendi adressaadist kostja õiguste vahel, ühitades kohtudokumentide tõhusa ja kiire edastamise eesmärgi nõudega tagada adressaatide kaitseõiguste piisav kaitse (vt kohtuotsused Weiss und Partner, C-14/07, EU:C:2008:264, punkt 48, ja Alder, C-325/11, EU:C:2012:824, punkt 36).

34 Mis teiseks puutub määrusega nr 1393/2007 selle eesmärkide saavutamiseks loodud süsteemi, siis tuleb märkida, et nagu tuleneb määruse artiklist 2 ja artikli 4 lõikest 1 tõlgendatuna koostoimes määruse põhjendusega 6, toimub kohtudokumentide edastamine põhimõtteliselt liikmesriikide määratud

„edastavate asutuste” ja „vastuvõtvate asutuste” vahel (vt kohtuotsus Alder, C-325/11, EU:C:2012:824, punkt 30). Nimetatud määruse artikli 4 kohaselt edastab edastav asutus kättetoimetatavad dokumendid vastuvõtvale asutusele mis tahes sobival viisil otse ja võimalikult kiiresti.

35 Määruse artikli 5 lõike 1 kohaselt teavitab edastav asutus taotluse esitajat, et adressaat võib keelduda dokumenti vastu võtmast, kui see ei ole koostatud ühes nimetatud määruse artiklis 8 sätestatud keeltest. Kas kõnealune dokument tõlkida või mitte, on siiski taotluse esitaja otsustada, ning vastavalt määruse artikli 5 lõikele 2 peab tema kandma ka tõlkimise kulud.

36 Vastuvõtva asutuse ülesanne on dokumendi tegelik kättetoimetamine adressaadile, nagu näeb ette määruse nr 1393/2007 artikkel 7. Selles kontekstis peab ta esiteks hoidma edastavat asutust kursis kõigi selle toiminguga seonduvate oluliste asjaoludega, saates viimasele määruse I lisas esitatud tüüpvormi, ja teavitama määruse artikli 8 lõike 1 kohaselt adressaati, et ta võib keelduda dokumendi vastuvõtmisest, kui see ei ole koostatud ühes selles sättes ette nähtud keeltest: keel, millest adressaat aru saab, vastuvõtva liikmesriigi ametlik keel või üks kättetoimetamiskoha ametlikest keeltest, millest adressaat peaks aru saama. Kui adressaat keeldub dokumenti vastu võtmast, peab vastuvõttev asutus sama artikli lõigete 2 ja 3 kohaselt teavitama sellest viivitamatult edastavat asutust ning tagastama taotluse ja dokumendi, mille tõlkimist nõutakse.

37 Seevastu ei ole nimetatud asutustel kohustust otsustada sisulisi küsimusi, nagu mis keel(t)est dokumendi adressaat aru saab ja kas dokumendile peab või ei pea olema lisatud tõlge ühes määruse nr 1393/2007 artikli 8 lõikes 1 sätestatud keeltest.

38 Mis tahes muu tõlgendus tekitaks õiguslikke probleeme, mis võivad segada kohtuvaidlusi, mis pikeneksid, ning muudaks dokumentide edastamise menetluse ühelt liikmesriigilt teisele raskemaks.

39 Põhikohtuasjades selgub siiski Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et vastuvõttev asutus leidis, et määrust, millega anti luba dokumendi kättetoimetamiseks välisriigis, ei olnud vaja tõlkida, ja järeldas sellest, et ei pidanud kõnealusele dokumendile lisama määruse nr 1393/2007 II lisas esitatud tüüpvormi.

40 Määrus ei anna aga vastuvõtvale asutusele mingisugust hindamisruumi selles, kas määruse artikli 8 lõikes 1 loetletud tingimused, kui adressaat võib keelduda dokumenti vastu võtmast, on täidetud või mitte.

41 Samas peab liikmesriigi kohus, kelle poole on edastavas liikmesriigis pöördutud, seda laadi küsimused lahendama, kui hageja ja kostja vahel on nende suhtes vaidlus tekkinud.

42 Kui kättetoimetamise menetlus on algatatud ja kindlaks tehtud, millist või milliseid dokumente see puudutab, võtab kohus seisukoha alles pärast seda, kui dokumendi adressaat on tegelikult keeldunud seda vastu võtmast põhjusel, et see ei ole koostatud keeles, millest ta aru saab või peaks aru saama. Nii kontrollib nimetatud kohus taotleja palvel, kas keeldumine oli põhjendatud (vt analoogia alusel kohtuotsus Weiss und Partner, C-14/07, EU:C:2008:264, punkt 85). Selleks peab ta hindama kõiki toimiku andmeid, et esiteks välja selgitada dokumendi adressaadi keeleoskus (vt kohtuotsus Weiss und Partner, C-14/07, EU:C:2008:264, punkt 80) ja teiseks otsustada, kas kõnealuse dokumendi laadi arvestades on selle tõlkimine vajalik.

43 Lõpuks peab nimetatud kohus igal konkreetsel juhul jälgima, et asjaomaste poolte vastavad õigused saaksid võrdselt tagatud, tasakaalustades kättetoimetamise tõhususe ja kiiruse eesmärgi taotleja huvides ja kaitseõiguste tõhusa kaitse huviga adressaadi huvides.

44 Pärast sellist täpsustust tuleb määrusega nr 1393/2007 loodud süsteemi kohta lisada, et see näeb ette ka kahe tüüpvormi kasutamise, mis asuvad vastavalt määruse I ja II lisas.

45 Sellega seoses on oluline täpsustada, et esiteks ei näe määrus nr 1393/2007 nende vormide kasutamisest ette ühtegi erandit.

46 Vastupidi, selle määruse põhjendusest 11 selgub, et määruses ette nähtud tüüpvorme „kasutatakse”, kuna need aitavad tagada asjaomaste poolte vastavaid õigusi ning – nagu selgub määruse nr 1393/2007 põhjendusest 7 – lihtsustada ja muuta dokumentide edastamise menetlust läbipaistvamaks, tagades selliselt dokumentide loetavuse ja edastamise turvalisuse.

47 Teiseks kujutavad nimetatud vormid endast selle määruse põhjenduse 12 kohaselt vahendit, millega teavitatakse adressaati sellest, et ta võib kättetoimetatava dokumendi vastuvõtmisest keelduda.

48 Nendest kaalutlustest lähtudes tuleb kindlaks teha täpne kohaldamisala, mis on antud määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvormile, ja sellest tulenevalt ka määruse artikli 8 lõikele 1, mis puudutab nimetatud vormi dokumendi adressaadile kättetoimetamist.

49 Nagu nimetatud vormi enese sõnastusest ja pealkirjast tuleneb, on artikli 8 lõikes 1 ette nähtud võimalus kättetoimetatava dokumendi vastuvõtmisest keelduda dokumendi adressaadi „õigus”.

50 Et seda Euroopa Liidu seadusandja antud õigust saaks tõhusalt kasutada, tuleb see dokumendi adressaadile kirjalikult teatavaks teha. Määrusega nr 1393/2007 loodud süsteemis antakse see teave talle määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvormi abil samamoodi, nagu taotluse esitajat teavitatakse selle määruse I lisas toodud tüüpvormi abil sellest, et adressaadil niisugune õigus on.

51 Sellest lähtudes tuleb asuda seisukohale, et määruse nr 1393/2007 artikli 8 lõikes 1 on sätestatud kaks seotud, kuid siiski eraldiseisvat asjaolu: nimelt ühelt poolt dokumendi adressaadi materiaalne õigus sellest vastuvõtmisest keelduda ainuüksi põhjusel, et see ei ole koostatud või sellele ei ole lisatud tõlget keeles, millest ta peaks aru saama, ning teiselt poolt formaalne teave nimetatud õiguse olemasolu kohta, mille talle edastab vastuvõttev asutus. Teiste sõnadega ja vastupidi sellele, mida vastuvõttev asutus näib olevat põhikohtuasjades möönnud, ei viita keelelise tingimuse aspekt mitte adressaadi teavitamisele vastuvõtva asutuse poolt, vaid ainult adressaadi keeldumisõigusele.

52 Lisaks eristab määruse I lisas toodud tüüpvorm neid kahte aspekti selgelt, viidates eri rubriikides adressaadi kirjalikule teavitamisele õigusest keelduda dokumendi vastuvõtmisest ja selle õiguse tegelikule teostamisele.

53 Neil asjaoludel on selge, et keeldumine ise on tingimuslik, kuna dokumendi adressaat saab seda kasutada vaid juhul, kui kõnealune dokument ei ole koostatud või sellele ei ole lisatud tõlget keeles, millest ta aru saab, ehk vastuvõtva liikmesriigi ametlikus keeles, või kui selles liikmesriigis on mitu ametlikku keelt, kättetoimetamiskoha ametlikus keeles või ühes selle ametlikest keeltest (vt selle kohta määruse nr 1393/2007 põhjendus 10). Nagu selgub käesoleva kohtuotsuse punktist 42, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus lõpuks otsustama, kas see tingimus on täidetud, kontrollides, kas adressaadi keeldumine dokumenti vastu võtta on põhjendatud.

54 Samas eeldab keeldumise õiguse kasutamine seda, et dokumendi adressaati on selle õiguse olemasolust eelnevalt nõuetekohaselt kirjalikult teavitatud.

55 Järelikult peab vastuvõttev asutus dokumendi adressaadile kättetoimetamisel igal juhul lisama kõnealusele dokumendile määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvormi, teavitades adressaati tema õigusest dokumendi vastuvõtmisest keelduda.

56 Veel tuleb täpsustada, et see kohustus ei põhjusta vastuvõtvale asutusele mingisuguseid raskusi, kuna piisab sellest, et ta lisab kättetoimetatavale dokumendile väljaprinditud teksti, nagu on ette nähtud nimetatud määruses kõigis liidu ametlikes keeltes.

57 Eeltoodud tõlgendus aitab niisiis tagada läbipaistvuse, võimaldades dokumendi adressaadil teada saada oma õiguste ulatus ja kohaldada määrust nr 1393/2007 ühetaoliselt (vt analoogia alusel kohtuotsused Leffler, C-443/03, EU:C:2005:665, punkt 46, ja Weiss und Partner, C-14/07, EU:C:2008:264, punkt 60), toomata selle dokumendi kättetoimetamisel kaasa mingisugust viivitust, vaid vastupidi, aidates seda lihtsustada.

58 Seega tuleb asuda seisukohale, et vastuvõttev asutus peab kõikidel juhtudel ja selles osas hindamisruumi omamata teavitama dokumendi adressaati tema õigusest dokumendi vastuvõtmisest keelduda, kasutades teavitamiseks alati määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvormi.

Määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvormi abil teabe esitamata jätmise tagajärjed

59 Mis puutub teise aspekti, mida on käsitletud eelotsuse küsimustes, nagu need on ümber sõnastatud, siis tuleb märkida, et määruse nr 1393/2007 artikkel 8, mis reguleerib dokumendi vastuvõtmisest keeldumist, ei sisalda sätteid õiguslike tagajärgede kohta juhuks, kui dokumendi adressaati ei teavitata määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvormi abil sellest, et tal on õigus dokumendi vastuvõtmisest keelduda.

60 Ka ühestki teisest selle määruse sättest ei selgu, et selline puudus tooks kaasa kättetoimetamismenetluse tühisuse.

61 Mis puutub selle tagajärgedesse, kui adressaat keeldub dokumenti vastu võtmast põhjusel, et sellele ei ole lisatud tõlget keeles, millest ta aru saab, või vastuvõtva liikmesriigi ametlikus keeles, siis Euroopa Kohus on juba leidnud seoses määrusega nr 1348/2000, mis kehtis enne määrust nr 1393/2007, et menetlust ei tule mitte tühiseks tunnistada, vaid vastupidi, anda saatjale võimalus see puudus küsitud tõlke saatmisega kõrvaldada (vt selle kohta kohtuotsus Leffler, C-443/03, EU:C:2005:665, punktid 38 ja 53).

62 Määruses nr 1393/2007 on see põhimõte nüüd toodud artikli 8 lõikes 3.

63 Samasugune lahendus peab olema lubatud aga ka juhul, kui vastuvõttev asutus jättis dokumendi adressaadile selle määruse II lisas toodud tüüpvormi edastamata.

64 Nimetatud tüüpvormi lisamata jätmine ja dokumendi vastuvõtmisest keeldumine tõlke puudumise tõttu on otseselt seotud, kuna mõlemal juhul võib see takistada dokumendi adressaadil kasutada oma õigust dokumendi vastuvõtmisest keelduda.

65 Seega näib olevat kohane asuda seisukohale, et mõlemal juhul peavad õiguslikud tagajärjed olema samad.

66 Lisaks oleks see, kui tunnistada kättetoimetatav dokument või kättetoimetamise menetlus tühiseks, vastuolus määruse nr 1393/2007 eesmärgiga näha liikmesriikide vahel tsiviil- ja kaubandusasjades ette dokumentide otse, kiiresti ja tõhusalt edastamise põhimõtte.

67 Neil asjaoludel peab olema võimalik määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvormi abil teavitamata jätmises seisnev puudus kõrvaldada.

68 Mis puutub sellise lahenduse üksikasjadesse, siis tuleb meenutada, et on vaid kaks juhtu, mil kohtudokumendi kättetoimetamine liikmesriikide vahel jääb määruse nr 1393/2007 kohaldamisalast välja: esiteks siis, kui dokumendi adressaadi peamist või alalist elu- või asukohta ei ole teada, ning teiseks siis, kui adressaat on nimetanud esindaja riigis, kus kohtumenetlus toimub (vt kohtuotsus Alder, C-325/11, EU:C:2012:824, punkt 24).

69 Muudel juhtudel seevastu kuulub kohtudokumendi kättetoimetamine, kui selle adressaat elab teise liikmesriigi territooriumil, vaieldamatult määruse nr 1393/2007 kohaldamisalasse ning seega peab see määruse artikli 1 lõike 1 kohaselt toimuma määruses ette nähtud viisil (vt kohtuotsus Alder, C-325/11, EU:C:2012:824, punkt 25).

70 Järelikult tuleb sellise puuduse nagu põhikohtuasjades käsitletav kõrvaldamise vahendit otsida määrusest nr 1393/2007 enesest.

71 Selline lahendus on kooskõlas ka nimetatud määruse ühetaolise tõlgendamise vajadusega (vt selle kohta kohtuotsus Weiss und Partner, C-14/07, EU:C:2008:264, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).

72 Seega peab vastuvõttev asutus niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjades käsitletav viivitamata teavitama dokumendi adressaate määruse nr 1393/2007 artikli 8 lõike 1 alusel selle määruse II lisas toodud tüüpvormi abil nende õigusest dokumendi vastuvõtmisest keelduda.

73 Tuleb lisada, et juhul, kui adressaadid kasutavad selle teabe põhjal oma õigust vaidlusaluse dokumendi vastuvõtmisest keelduda, peab edastava liikmesriigi kohus, kuhu pöörduti, otsustama – nagu on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktides 41–43 –, kas kõiki juhtumi asjaolusid arvesse võttes on selline keeldumine põhjendatud.

74 Kui see kohus jõuab järeldusele, et vaidlusaluse dokumendi vastuvõtmisest keeldumine on põhjendatud, tuleb adressaatidele määruses nr 1393/2007 ja eelkõige selle artikli 8 lõikes 3 ette nähtud viisil saata ka dokumendi tõlge.

75 Seevastu ei näe määrus nr 1393/2007 ette seda, et kättetoimetamise võib õiguspäraselt teha esindajatele, kes on nõustunud edastava liikmesriigi kohtu menetluses osalema vaid eesmärgiga menetluse õiguspärasus vaidlustada.

76 Seega tuleb asuda seisukohale, et asjaolu, et vastuvõttev asutus ei ole dokumendi adressaati teavitades lisanud määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvormi, ei saa olla aluseks menetluse tühisusele, vaid see puudus tuleb kõrvaldada vastavalt nimetatud määruse sätetele.

77 Eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb esitatud kolmele küsimusele vastata, et määrust nr 1393/2007 tuleb tõlgendada järgmiselt:

— vastuvõttev asutus peab kõikidel juhtudel ja selles osas hindamisruumi omamata teavitama dokumendi adressaati tema õigusest dokumendi vastuvõtmisest keelduda, kasutades teavitamiseks alati määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvormi;

— asjaolu, et vastuvõttev asutus ei ole dokumendi adressaati teavitades lisanud määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvormi, ei saa olla aluseks menetluse tühisusele, vaid see puudus tuleb kõrvaldada vastavalt nimetatud määruse sätetele.

Kohtukulud

78 Kuna põhikohtuasjade poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta määrust (EÜ) nr 1393/2007 kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades („dokumentide kättetoimetamine”), millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1348/2000, tuleb tõlgendada järgmiselt:

— **vastuvõttev asutus peab kõikidel juhtudel ja selles osas hindamisruumi omamata teavitama dokumendi adressaati tema õigusest dokumendi vastuvõtmisest keelduda, kasutades teavitamiseks alati määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvormi; ning**

— **asjaolu, et vastuvõttev asutus ei ole dokumendi adressaati teavitades lisanud määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvormi, ei saa olla aluseks menetluse tühisusele, vaid see puudus tuleb kõrvaldada vastavalt nimetatud määruse sätetele.**

Allkirjad